

KONZERVATĪVNE LISTY

KONZERVATĪVNY INŠTITÚT M. R. ŠTEFÁNKA

JANUÁR 2005

OBSAH :

SPOLOČNOSŤ :

Kultúra, sloboda, demokracia
Peter Zajac

VEREJNÁ SPRÁVA :

Fiškálna decentralizácia a obce
Dušan Sloboda

EKONOMIKA :

Problematický vzor
Peter Gonda, Ondrej Dostál

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE :

Ľudia áno, psy áno. Sokoly nie?
Radovan Kazda

GLOSA :

Osudy dobrého nevojaka
Jozef Čavojec

KULTÚRA, SLOBODA, DEMOKRACIA Peter Zajac

Americký politológ Fareed Zakaria pokladá slobodný trh a ústavný liberalizmus za základ slobody. Upozorňuje na to, že samotné demokratické voľby nie sú dostatočnou zárukou slobody, lebo vedú v mnohých prípadoch k tvorbe neslobodných štátov.

Na túto tému možno povedať dve poznámky. Prvá: Nikdy a nikde na svete nie je dosť slobody a demokracie. Demokracia, pokiaľ chce byť skutočná, nemôže existovať bez slobody. Druhá: Sloboda bez demokracie nie je plnou slobodou, lebo sloboda voliť, vybrať si, môcť zmeniť vládu, je jednou zo základných ľudských slobôd.

Jeden moment však Zakariovi uniká - vzťah medzi slobodou a kultúrou. Práve tu sa formuje rozdielny postoj konzervativizmu a liberalizmu. Liberalizmus vychádza z toho, že sloboda je záchranou kultúry, konzervativizmus z toho, že kultúra je základom slobôd.

Nie je to akademická otázka, či hra na slepú babu. Je to odpoveď na otázku, aké podmienky sú nevyhnutné pre trvalú existenciu slobodnej spoločnosti. Konzervatívna odpoveď hovorí, že slobodu možno rozvíjať len v podmienkach kultúrnej spoločnosti.

Kultúra vytvára systém vzťahov, ktorý sa riadi hodnotovými orientáciami, neformálnymi zásadami a pravidlami, prenášanými z generácie na generáciu. V modernom svete ustavičných zmien a diskontinuit vytvárajú stabilný, kontinuitný základ, ktorý sa nemení s každou modernizačnou zmenou. Vytvára v spoločnosti predvídateľnosť správania.

Len takýto základ pomáha vytvárať pomery, v ktorých sa človek môže správať slobodne. V spoločnosti bez kultúry, bez stabilného hodnotového základu sa sloboda mení na jednej strane na ľubovôľu a anarchiu, na druhej na diktatúru.

Ak si odpovieme na otázku podmienok, v ktorých môže sloboda prevládať, musíme si vzápätí položiť otázku, či je vôbec potrebná? Aj keď to možno vyzerá na prvý pohľad paradoxne, zmyslom slobody je poriadok, život, v ktorom sa ľudia môžu cítiť bezpečne, môžu si byť istí, že pravidlá, ktoré si vytvorili, budú všetci dodržiavať podľa vytvorených princípov a že ich prekročenie bude potrestané a pravidlá znovunastolené.

Uvediem jednoduchý príklad. Vieme, že v demokratickej spoločnosti sú politici odvolateľní a odvoliteľní. To však nestačí. Občania môžu slobodne zveriť svoj majetok do rúk politikov len vtedy, ak majú istotu,

V spoločnosti bez kultúry, bez stabilného hodnotového základu sa sloboda mení na jednej strane na ľubovôľu a anarchiu, na druhej na diktatúru.

že politici budú ich majetok spravovať svedomito, s vedomím zodpovednosti voči majiteľom. Ak sa nebudú správať tak, zakoby šlo o akýsi majetok bez majiteľa (lebo to je majetok štátu), s ktorým môžu nakladať tak, akoby bol ich, a keďže im fakticky nepatrí, nemusia sa oň starať a môžu s ním narábať, ako chcú.

Ak politik minie miliardy korún, ktoré mu nepatria, a nepatria ani akémusi neosobnému štátu, ale konkrétnym ľuďom, ktorí ich v podobe daní dávajú do správy politikom, správa sa politik nielen nezodpovedne a nekultúrne, ale doslova ohrozuje slobodu ľudí, ktorí mu zverili svoj majetok.

Týka sa to pozemkov pod budúcou fabrikou KIA, kde sme prišli nezodpovedným správaním politikov o časť našich peňazí, ktoré musíme zaplatiť z našich peňazí majiteľom pozemkov len preto, že ich chceli politici najprv ogaabať a teraz si lížu rany na náš úkor. Týka sa to budovy SND, kde nás nezodpovední politici oškľabali o výše tri miliardy korún a dnes od nás nielen vyžadujú dodatočný súhlas s touto doslova krádežou, ale ešte ju v našom mene predávajú druhý raz (lebo najprv nám ju chceli predať ako posvätný národný stánok a teraz ako súčasť zábavy).

Týka sa to dvadsiatich štyroch miliárd korún Československej obchodnej banky, kde od nás politici vyžadujú, aby sme z našich peňazí zaplatili ich notorické zanedbávanie povinností, či priamo politické zlyhanie.

Politici bez kultúry, ktorá by im neustále hovorila, že od nás dostali dôveru a cena za ňu je dobré spravovanie nášho majetku, nekultúrni politici bez hodnotovej opory a orientácie, bez záväzkov voči tým, čo ich volili a ktorých (dočasne prepožičaný) majetok spravujú, nás doslova oberajú o slobodu. Možno to vyzerá pritiahnuté za vlasy, ale bohužiaľ je to len tak. Pokiaľ si neuvedomíme, že politici pokojne, bez akýchkoľvek zábran a bez trestne miňajú naše peniaze - z neznalosti či hlúposti, z neschopnosti riešiť problémy, či z politického oportunizmu, budú to robiť aj naďalej. Preto, lebo si tým na náš úkor kupujú výhody, vplyv, moc, alebo iných politikov.

Oni majú pocit, že sú slobodní, a pritom sú len vzájomne poviazaní systémom skorumpovaných vzťahov. My máme pocit, že sme neslobodní, ale že sa s tým nedá nič robiť. Dá sa, len si treba uvedomiť, že základom našej slobody je kultúra vzťahov. K nej patrí aj to, či sa zmierime s nekultúrnymi politikmi. Od toho totiž závisí, či budeme naozaj slobodní.

Autor je prezident KI

PROBLEMATICKÝ VZOR Peter Gonda, Ondrej Dostál

Hospodárska politika súčasnej a nasledujúcej vlády sa má podľa Ministerstva financií SR (MF SR) odvíjať od ním vypracovanej Stratégie rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010. Príznačným je jej podnadpis: *Lisabonská stratégia pre Slovensko*. Ten totiž napovedá, že vzorom Stratégie MF SR je desaťročný hospodársky plán Európskej únie (EÚ), prijatý v Lisabone v roku. A jej obsah to do značnej miery tiež pordzuje. Práve stotožnenie sa s prístupom „vzorovej koncepcie“ je problematické.

Predstavitelia EÚ si síce uvedomujú ekonomické zaostávanie EÚ za USA, ale pravdepodobne nie hĺbku a určite nie príčiny tohto zaostávania.

Ak by si európski lídri uvedomovali hĺbku ekonomických problémov v priestore EÚ, tak by nemožili v roku 2000 sformulovať pre úniu utopistický cieľ „*stat sa do roku 2010 najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou, poznatkovo orientovanou ekonomikou vo svete*“. Presne to však európski plánovači prijali v Lisabonskej stratégii.

Ekonomom bola už v roku 2000 jasná nereálnosť snahy EÚ za „*dve päťročnice*“ ekonomicky dobehnúť USA. Dnes to priznávajú aj viacerí európski politici. Realita je však ešte tvrdšia: dochádza k ďalšiemu roztváraniu nožnic medzi súhrnnou ekonomickou výkonnosťou a produktivitou subjektov v USA a EÚ. A nesúvisí to (iba) s rozšírením EÚ o 10 chudobnejších krajín. Prehľbuje sa totiž aj zaostávanie pôvodných členov EÚ za USA.

Tento a ďalšie ciele Lisabonskej stratégie (napríklad „*zvýšiť mieru zamestnanosti žien na 60 % a mieru zamestnanosti starších občanov na 50 %*“) navyše nápadne pripomínajú v našich končinách neslávne známe ciele z čias socializmu.

Ak by predstavitelia EÚ postrehli reálne príčiny prehľbujúceho sa zaostávania, tak by sa vyvarovali ďalších verejných programov, či regulácií. Presný opak však stanovili v Lisabonskej stratégii ako hlavný nástroj „*dobehnutia*“ ekonomickej výkonnosti USA: presmerovanie verejných výdavkov na „*podporné*“ oblasti pre rýchlejší ekonomický rast. Kritériom zmeny štruktúry verejných výdavkov tak nie je predstava o úlohe vlády a sociálnej solidarite, ale sociálno-inžiniersky výber „*stimulačných verejných výdavkov*“. Kým v minulosti mali byť „*ťahúňmi*“ ekonomického rastu napríklad výdavky na dopravu (cesty, železnice), dnes to majú byť predovšetkým výdavky na vedu a výskum a informačné technológie. EÚ napríklad vyzýva členské krajiny k zvyšovaniu výdavkov na vedu výskum na úroveň minimálne 3 % HDP.

A ako zohľadnilo „*vzorovú koncepciu*“ MF SR? Hlavný cieľ - „*zabezpečiť, aby Slovensko čo najrýchlejšie dobehlo životnú úroveň najvyšpejších krajín EÚ*“ - pôsobí podobne utopisticky ako ten „*vzorový*“ z EÚ. Zaostávanie ekonomickej výkonnosti Slovenska za najvýkonnejším Luxemburskom a tiež za priemerom pôvodnej EÚ (15-tich krajín) je ešte väčšie ako zaostávanie EÚ za USA. Hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa v SR predstavuje

približne 25 % HDP na obyvateľa Luxemburska a 50 % priemeru EÚ-15. Pomer priemeru EÚ (pred rozšírením) k USA však bol cca. 70 %. Ešte šťastie, že MF SR na rozdiel od EÚ nekonkretizovalo „*plánovaný termín dobehnutia*“.

Slovenská Lisabonská stratégia je viac naklonená trhu a osobnej zodpovednosti a menej štátu a vládnym reguláciám ako jej „*vzor*“ z EÚ. Stotožňuje sa však s jej zameraním na sociálno-inžiniersky prístup podpory tzv. rozvojových výdavkov. Stratégia MF SR uvádza, že „*zameranie sa na naplnenie rozvojovej časti Lisabonskej stratégie... sa dá dosiahnuť presúvaním verejných výdavkov z tých oblastí a programov, ktoré nezodpovedajú základnej filozofii a cieľom prezentovaných v tejto stratégii*“.

Ekonomická stratégia MF SR sa na rozdiel od jej vzoru z EÚ upriamuje aj na štrukturálne reformy a na reformu vzdelávania. Rovnako však dáva dôraz na vládnú podporu informačných technológií, vedy, výskumu a inovácií a podpory podnikania ako súčasti tzv. rozvojových oblastí.

Slovenská Lisabonská stratégia je viac naklonená trhu a osobnej zodpovednosti a menej štátu a vládnym reguláciám ako jej „vzor“ z EÚ. Stotožňuje sa však s jej sociálno-inžinierskym prístupom.

Prínosy informačných technológií v ekonomike (napr. úspory z rýchlejšieho prenosu údajov a nižších nákladov pri transakciách) nespochybňujeme. Zdôrazňovanie ich celkovej významnosti (ako „*jeden z najlepších prostriedkov na dosiahnutie premeny Slovenska na dynamickú znalostnú ekonomiku je informatizácia spoločnosti*“) je však preexponované.

Veda, výskum a inovácie sú oblasťami, prostredníctvom ktorých sa môže zvyšovať kvalita rozhodovaní ľudí. Pozitívnym smerom v koncepcii je navrhované „*financovanie vedy na súťažnom princípe, teda že sa nebudú financovať inštitúcie, ale kvalitné výskumné projekty vybrané na základe konkurencie*“. Prekrýva ho však vážny problém: navrhované zvyšovanie verejných výdavkov a vplyvu štátu v tejto oblasti. MF SR odporúča podporovať z našich daní nielen základný, ale aj aplikovaný výskum, ktorý sa v trhových pomeroch môže a má „*živiť*“ užitočnosťou svojich výsledkov pre ekonomické subjekty. A tým, kto bude určovať, ktoré oblasti sa majú prioritne rozvíjať, opäť nie je trh, ale štát.

To že ani verejné výdavky na vedu a výskum nie sú dlhodobým stimulom ekonomického rozvoja potvrdzuje skúsenosť Japonska, ktoré má napriek značným výdavkom na výskum vážne ekonomické problé-

my. Na vyššej podpore vedy a výskumu aj z peňazí daňových poplatníkov sa však vzáčne zhodujú Ivan Mikloš a Romano Prodi. Podľa prvého je jednou z hlavných príčin nepriaznivého aktuálneho stavu v EÚ pokles výdavkov na vedu a výskum a podľa druhého potrebujú krajiny EÚ zvýšiť výdavky na vedu výskum prinajmenšom na 3 % HDP, inak vraj „*Lisabonská stratégia stroskotá*“.

Podľa vzoru z EÚ nezabúda ani „*naša*“ stratégia na zámer dosiahnuť vysokú mieru zamestnanosti. Jedným z jej receptov je ďalšie nesystémové opatrenie: „*koncentrovať neštandardné nástroje (stimuly a podobne) na výrazne zaostávajúce regióny*“. Neúčinnosť a škodlivosť dotácií aj v rámci regionálnej politiky EÚ dokumentuje narastajúce zaostávanie Grécka a juhu Talianska (príjmateľov značných finančných injekcií) za najvyšpejšími regiónmi EÚ.

Je prekvapením, že Slovensko a ostatné nové krajiny únie viac alebo menej akceptujú centrálné plány a sociálno-inžinierske koncepty ich napĺňania. Naša skúsenosť s reálnym socializmom by mala byť predpokladom jednoznačného odmietnutia návratu jeho foriem, i keď v nenápadnejších a skrytejších podobách.

Z centra zjednocované ekonomickej podmiienky a regulácie obchodu, podnikania a trhu práce sú totiž spolu s veľkým prerozdeľovaním zdrojov cez verejné financie a príliš štedrými sociálnymi systémami v krajinách EÚ skutočnými príčinami ekonomického zaostávania za USA. Dlhodobejšie sa to prejavuje v podstatne nižšej produktivite práce a kapitálu, mobility pracovnej sily a v nižšom sklone k podnikaniu v EÚ ako v USA.

Šanca Európy ekonomicky sa približovať k USA je preto v hodnotovom priblížení sa k USA. Ich ekonomický úspech totiž stojí na tradičných princípoch – neobmedzovanej konkurencii s rôznosťou podmienok a osobnej slobode s osobnou zodpovednosťou. To by však v Európe znamenalo opustiť stratégiu jasného odlíšenia sa od USA, najmä v podobe dnešného uplatňovania tzv. „*tretej cesty*“ s centrálnym plánovaním, s veľkou váhou vlády v ekonomike a garantovaním prílišných sociálnych práv. Pre európskych byrokratov, politikov i značnú časť obyvateľov je to v blízkej dobe neakceptovateľné.

Pre Slovensko by zasa malo byť neakceptovateľné pridrižavať sa tohto problematického vzoru. Nie plánovanie, sociálno-inžinierske koncepty, vládne stimuly, ale systémové zmeny smerované k podstatnému ústupu zasahovania vlády do trhu (tým ponechania zdrojov súkromnej sfére o. i. na výskum a inovácie) a k reforme súdnictva (napr. vo vymáhateľnosti práva) sú nevyhnutným predpokladom dlhodobého zvyšovanej životnej úrovne našich občanov. Na rozdiel od napríklad Nemecka a Francúzska sme takéto zmeny už začali...

ĽUDIA ÁNO, PSY ÁNO. SOKOLY NIE? Radovan Kazda

V decembri minulého roka schválila vláda SR zákon o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi. Zákon predstavuje normu, ktorá zásadným spôsobom reguluje právo na vlastníctvo tohto typu rastlín a živočíchov: počnúc byrokratickými požiadavkami pre chovateľov (napríklad len vedenie evidencie živočíchov a rastlín požaduje oveľa viac informácií, než sa vyžaduje u evidencie občanov) až ku širokým kompetenciám príslušných úradov na vydávanie povolení na chov, vývoz a dovoz týchto organizmov. Typickým príkladom pokrivenia spravodlivosti je i nerovný prístup k ich vlastníctvu. Niektoré podmienky vlastníctva a transportu týchto exemplárov sa totiž nevzťahujú na špeciálnu kategóriu "vedci" (a vedecké inštitúcie), teda pre vysokoškolsky vzdelaných ľudí s desaťročnou praxou v odbore. Vedeckou inštitúciou pritom môže byť akákoľvek právnická osoba, ktorá má v zriaďovacej listine alebo v štatúte uvedenú vedeckú činnosť...

Vykonávanie niektorých ustanovení tohto zákona upravuje vyhláška, ktorá bola na prelome rokov v prípomienkovom konaní. Presunutie veľmi dôležitých podrobností evidencie a držby organizmov na vykonávanie vyhlášku naznačuje snahu ministerstva životného prostredia presadiť svoj pohľad na problém. Okrem množstva zbytočných regulácií (napríklad požadovania označenia živočíchov podľa DNA) spôsobil závažný spor najmä paragraf, ktorý navrhuje zakázať držbu

viacerých nepôvodných druhov (tzv. hybridov), predovšetkým radu sokolotvarých.

Proti tomuto rozhodnutiu, ktoré navyše nepožaduje ani európska legislatíva, ostro namietajú zástupcovia záujmových združení sokoliarov, poľovníkov, chovateľov ohrozených druhov i ministerstvo pôdohospodárstva. Argumenty nesúhlasiacich združení sú pritom presvedčivé a veľmi jasné. Návrh totiž vychádza len z hypotetického predpokladu, že neúmyselný únik niektorého z dovezených hybridov môže ohroziť pôvodný genofond populácií, čo by mohlo negatívne ovplyvniť štruktúru, reprodukčnú schopnosť a mať za následok nepriaznivý stav populácie pôvodných druhov. Veľmi podobným spôsobom odmieta zákaz držby aj ministerstvo pôdohospodárstva.

Ochrancovia prírody na ministerstve považujú hybridizáciu, teda miešanie nepôvodných druhov sokolov, za "ekologické nebezpečenstvo pre voľne žijúce pôvodné druhy živočíchov a rastlín". V skutočnosti však hybridizácia nie je vôbec výnimočným javom a vo voľnej prírode, u voľne žijúcich živočíchov, k nej dochádza neustále a bez kontroly štátu. Podľa sokoliarov totiž aj u divo žijúcich populáciách je miešanie jedincov, plemien a druhov úplne samozrejmé, takže genový fond sa musí vždy považovať za dynamický faktor v mnohých smeroch alebo aj za "mixovací hrniec". Hybridy sokolov sú uvádzané ako bežný a prirodzený jav i v mnohých vedeckých štúdiách.

Veľké množstvo rastlinných druhov v našom okolí tvoria hybridy a nepovažuje sa to za závažnú environmentálnu ujmu. Stovky opustených hybridných psov sa objavujú na našich uliciach a tisíce podobných strážia obydlia ľudí na Slovensku. Ani v tomto prípade nemajú "psíčkári" zďaleka také obmedzenia a povinnosti ako sokoliari. V prípade "hybridných" foriem človeka (teda "rasovo zmiešaných" ľudí) je to dokonca – a celkom správne – považované za prirodzený jav a tí, ktorí by zákaz miešania rás požadovali, by sa zrejme vystavili hrozbe trestného stíhania za šírenie rasovej nenávisťi. Preto potom hybridy sokola považujú štátni byrokrati za problém?

Zdá sa, že hlavný problém spočíva v extrémizácii pohľadov na ochranu prírody zo strany environmentálneho establishmentu na Slovensku. Ten celkom bezdôvodne zavádza neefektívnu reguláciu v chove, dovoze a vývoze voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Toto však už nie je pohľad západnej civilizácie založenej na kresťansko-judaistických tradíciách, v ktorej má byť človek slobodným a zodpovedným správcom prírody, ale pohľad ľavice, v ktorej vnímaní je človek nežiadúci živel v prírode a nepriateľ životného prostredia, ktorému sa potrebné množstvo činností zakázať. V tomto prípade na to doplatila historická, kultúrna a prospešná tradícia sokoliarstva, ale i chovu mnohých ďalších živočíchov. Čo bude ďalej?

Autor je analytik KI

FIŠKÁLNA DECENTRALIZÁCIA A OBCE Dušan Sloboda

Reforma verejnej správy je dôležitou súčasťou nevyhnutných premien spoločnosti, ktoré nás sprevádzajú od Novembra 1989. Opätovným ustanovením samosprávy na úrovni obcí v roku 1990 po prijatí zákona o obecnom zriadení bol proces reformy verejnej správy iniciovaný a postupne tak dochádzalo k navráteniu spoločnosti do pôvodného stavu i v oblasti územnej samosprávy v súlade s jej tradičnými funkciami.

I keď oneskorene, ale predsa došlo počas rokov 2002 až 2004 k výraznému presunu právomocí na obce (a kraje), čo znamenalo nielen posilnenie postavenia, ale i nárast zodpovednosti územnej samosprávy pri spravovaní vecí verejných, nielen pri vykonávaní originálnych (samosprávnych) kompetencií, ale i v oblasti preneseného výkonu štátnej správy. Prenesenie kompetencií znamenalo tiež rast výdavkov samospráv, pričom systém financovania obcí a miest sa nezmenil. Nedostatočné vlastné príjmy práv preto boli dopĺňané každoročne zo štátneho rozpočtu účelovými dotáciami, o výške ktorých rozhodoval centrálny parlament. Logicky nadväzná sa teda javilo uskutočnenie fiškálnej decentralizácie, teda potreba presunúť na obce (a regióny) okrem kompetencií i financie.

Stalo sa tak na základe balíka zákonov, ktoré schválil parlament v septembri 2004. Od 1. januára 2005 sa 70,3 percent výnosu dane z príjmov fyzických osôb stáva vlastným príjmom obcí (a 23,5 percent výnosu tejto dane príjmom samosprávnych krajov). Podstatou tohto procesu je prechod od poskytovania dotácií územnej samospráve zo štátneho rozpočtu na financovanie originálnych kompetencií k financovaniu obcí (a regiónov) najmä prostredníctvom výnosov dane z príjmov fyzických osôb. Až týmto krokom sa de facto posilňuje skutočná autonómnosť rozhodovania obecnej (a regionálnej) samosprávy na Slovensku a i jej nezávislosť od centrálnej vlády.

Dôvodov, prečo je decentralizácia, či už všeobecne v politickej alebo konkrétne vo fiškálnej rovine, pozitívnu zmenu a nevyhnutnou podmienkou pre rozvoj lokálnej demokracie ale i miestneho ekonomického a spoločenského rozvoja, je viacero. Decentralizácia je účinným nástrojom pre zvýšenie efektívnosti vynakladania verejných výdavkov, reakciou proti veľkej centralizovanej byrokracii, a "priblížením" demokracie, podporujúc tak verejnú participáciu obyvateľov na správe a rozvoji územia, kontrolu nevyvímajúc.

V zásade možno realizovanú fiškálnu decentralizáciu hodnotiť pozitívne. Niektoré kritéria pre rozdeľovanie výnosu dane medzi jednotlivé obce však neboli vhodne nastavené. Najmä schválené úrovne tzv. veľkostného koeficientu, na základe ktorého sa obciam podľa počtu obyvateľov prideluje výnos z dane, nepôsobí dostatočne motivačne pre užšiu medziobecnú spoluprácu na úrovni "malých" obcí či pre ich zlučovanie. Na strane druhej tiež nezohľadňuje primerane úlohu stredne veľkých a veľkých miest (s počtom obyvateľov nad 20 000) v jednotlivých spádových regiónoch vo vzťahu k ich zázemiu.

Fiškálna decentralizácia, pokiaľ ide o naplnenie jedného z cieľov oboch Dzurindových vlád, teda efektívnej verejnej správy, však rozhodne nie je "konečnou stanicou". Vzhľadom na schválené znenie nariadenia vlády, prostredníctvom ktorého sa vykonáva, sa nateraz zahatala cesta komunálnej reformy. Bez uskutočnenia komunálnej reformy a bez zmeny súčasného neprirodzeného rozdelenia krajiny na úrovni krajov stále nemožno považovať proces decentralizácie a reformy verejnej správy za ukončený.

Autor je analytik KI

OSUDY DOBRÉHO NEVOJAKA Jozef Čavojec

„Tak nám zrušili vojenčinu,“ vypočul by si koncom minulého roka Švejk, keby žil. Po Slovinsku a Maďarsku totiž ďalšia z obrany-menej-schopných krajín tzv. novej Európy, Česko, vojenčine dala zbohom. Len stredoeurópsky „tiger“, Slovensko, nie a nie popustiť korist' v podobe osudov stoviek (tisícok?) bezmenných občanov.

Občanov? Nuž, ako sa to vezme. Ľudia sú si v právach rovní, hovorí ústava. Majú právo na vzdelanie, právo na prácu, právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikáť, či inak zarábať. Ako ktorí, zabudol zákonodarca dopovedať.

Že po tom, čo ste vlni dovŕšili 27 rokov veku, ešte študujete na vysokej škole? „Na to ste po maturite mali dosť času.“ Že ste doktorandom? „To môžete byť aj potom.“ Že ste zamestnaný, či podnikáte, teda platíte odvody a dane, a tak štátu pomáhate niesť ťarchu starostlivosti o čoraz nákladnejších nezamestnaných či čoraz viac dôchodcov? „Nevymýšľajte! Obrana otčiny je vašou povinnosťou a vecou cti!“ A platiť odvody a dane nie? Môct' si z týchto občianskych povinností vybrať, ne jeden menej rovný medzi rovnými, som si istý, by volil tú druhú. Na rozdiel od nejakého „občana“ celkom dobrovoľne a bez reptania.

Ešte že, ironicky myslené, návrh zákona o študentských pôžičkách parlament neschválil. V opačnom prípade by totiž tí, ktorým by odklad definitívne vypršal, mohli za štúdium zaplatiť zbytočne. Pekná predstava!

Keby si „starostlivý apko štát“ porovnal, na koľko ho vyjde jeden dočasný vojak, otriasol by sa v základoch. Podľa medializovaných informácií náklady na výcvik, ubytovanie, ošatenie a stravu jedného „základáka“ presahujú 40-tisíc korún. A to v tom ešte nie sú zahrnuté napríklad dôchodkové odvody, ktoré štát za občana na základnej vojenskej či civilnej službe platí. Len aby sa nezabudlo, za študenta vysokej školy ich už (od roku 2004) neplatí.

Napriek tomu si náčelník generálneho štábu ozbrojených síl pred niekoľkými dňami neodpustil poznámku, že niektorí sa nástupu vojenčiny snažia vyhnúť trebárs tým, že sa „nechajú zapísať na vysokú školu“. Aké opovrhnutiahodné! Zjavne si neuvedomil, že „zapísať sa“ na vysokú školu nejde tak, ako zapísať sa do pamätnej knihy nejakého mesta či klubu filatelistov. Niečo pre to treba urobiť, splniť nejaké podmienky.

Aj keď z času na čas z prostredia ministerstva presiakne informácia, že možno už v lete či v jeseni tohto roka sa bude rukovať naposledy, jediným oficiálne prezentovaným termínom zrušenia vojenčiny je stále koniec roka 2006. Ak by to tak malo byť, ministerstvo by muselo vyjsť s farbou von najneskôr niekedy v polovici roka 2006, teda doslova v predvečer parlamentných volieb. Takže zrušenie vojenčiny? Cui bono?

Autor je redaktorom denníka SME

UDIALO SA:

1) Dňa 8. decembra 2004 usporiadali Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika a týždenník Týždeň v priestoroch Pálffyho paláca v Bratislave konferenciu s názvom „Skončila reforma verejnej správy na Slovensku?“. V prvom bloku prednášok, zameranom na problematiku fiškálnej decentralizácie, vystúpili Martin Valentovič, analytik M.E.S.A. 10, poradca splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy a Vladimír Bajan, starosta mestskej časti Bratislava – Petržalka a prvý podpredseda ZMOS. V druhom bloku prednášok, zameranom na problematiku komunálnej reformy, vystúpili Jaroslav Pilát, analytik M.E.S.A. 10, poradca splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy, Pavol Hašúk, starosta obce Štítare a Dušan Sloboda, analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika. Moderátorom konferencie bol Robert Žitňanský, redaktor týždenníka Týždeň. Koordinátorom podujatia bol Dušan Sloboda. Príspevky Martina Valentoviča a Dušana Slobodu, ako aj prezentácia Jaroslava Piláta z konferencie sú prístupné na internetovej adrese Konzervatívneho inštitútu.

2) V decembri 2004 pracovali Dušan Sloboda, analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika a Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, na analýze s názvom „Fiškálna

decentralizácia a obce“. Mapové výstupy pripravoval Marcel Zvolenský, doktorand Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. Analýza je dostupná na internetovej stránke Konzervatívneho inštitútu.

3) V decembri 2004 publikovali v mienkotvorných médiách svoje texty analytici KI Peter Gonda a Radovan Kazda a spolupracovník KI Jaroslav Daniška. Peter Gonda sa v týždenníku Týždeň venoval problematike sociálnych odvodov, Jaroslav Daniška dôsledkom vojny v Iraku. Radovan Kazda analyzoval problematiku ochrany prírody v súvislosti s veternou kalamitou vo Vysokých Tatrách.

4) Dňa 9. decembra 2004 diskutoval na tému „Tatry, lesy a ľudia“ v diskusnej relácii Slovenskej televízie „Pod lampou“ analytik KI Radovan Kazda s ministrom pôdohospodárstva Zsoltom Simonom, riaditeľom Správy TANAP-u Tomášom Vančúrom, s aktivistami Jurajom Lukáčom a Borisom Strečanským a s hydrológom Viliamom Pichlerom. Dňa 16. decembra 2004 sa Radovan Kazda vyjadroval k téme poľnohospodárskych dotácií vo vysielaní televízie TA3.

5) Činnosť KI je monitorovaná viacerými internetovými portálmi na Slovensku i v Čechách, informovaním o aktivitách KI a publikovaním prevzatých textov analyti-

kov KI. V decembri 2004 to boli: <http://eu.eportal.cz/> - český eurokritický portál a <http://www.euroustava.sk/> - portál Iniciatívy proti európskej ústave.

ŠTÚDIA FIŠKÁLNA DECENTRALIZÁCIA A OBCE

Dušan Sloboda, analytik KI a Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, pripravili pre KI štúdiu *Fiškálna decentralizácia a obce*. Autori v nej predkladajú sumár legislatívneho rámca fiškálnej decentralizácie, porovnanie doterajšieho a nastávajúceho (už aktuálneho) spôsobu financovania výkonu samosprávnej pôsobnosti na úrovni obcí na Slovensku, pokus o náhľad na dopad tejto reformy na vybrané obce, ako i potenciálny vplyv fiškálnej decentralizácie na charakter sídelnej štruktúry krajiny. Štúdia je v elektronickej podobe k dispozícii na webstránke KI www.konzervativizmus.sk.

Ak máte záujem finančne podporiť vydanie tejto publikácie v printovej podobe, kontaktujte nás.

ČITATEĽOM K.L.: Vážení čitateľa, teší nás, ak v Konzervatívnych listoch nachádzate témy a myšlienky, ktoré vás obohacujú. Budeme radi, ak nám zašlete svoje postrehy a pripomienky k akýmkoľvek našim aktivitám. Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika môžete podporiť i mnohými ďalšími spôsobmi: finančným príspevkom, veno-

vaním 2 % zo zaplatenej dane z príjmu, bezodplatným poskytnutím zdrojov, materiálu či hmotného majetku, činnosťou v prospech KI, spolupracou pri príprave aktivít KI v rôznych regiónoch Slovenska, publikáciami a materiálmi do *Dokumentáčného strediska/Knižnice konzervativizmu*, či upozorňovaním na dobré texty a inými podnetmi.

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNIKA
M. R. ŠTEFÁNIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE